

Program k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov

Účel vydania

Tento program sa vydáva v súlade s Metodickým usmernením MŠVVaŠ SR č. 36/2018, k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach, ktoré nadobudlo účinnosť 1.9.2018 a pedagogicko – organizačnými pokynmi MŠVVaŠ SR.

Charakteristika šikanovania

(1) Šikanovaním rozumieme:

- a) správanie žiaka, ktorého úmyslom je ublíženie, ohrozenie alebo zastrasovanie iného žiaka alebo
- b) úmyselný spravidla opakovaný útok voči žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z rôznych dôvodov nevedia alebo nemôžu účinne brániť.

(2) Podstatou šikanovania je najmä

- a) úmysel ublížiť druhému fyzicky alebo psychicky,
- b) agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
- c) prevaha agresora alebo skupiny agresorov nad obeťou.

(3) Šikanovanie sa môže prejavovať

- a) v priamej forme, najmä fyzickými útokmi, urážaním, nadávkami, posmechom, zosmiešnením, príkazmi agresora vykonať určitú vec proti vôli obeť, odcudzením vecí, vyhrážaním, zastrasovaním, vydieraním, zneužitím osobných údajov, fotografií, šírením nepravdivých informácií alebo kyberšikanovaním alebo
- b) v nepriamej forme, najmä prehliadaním, ignorovaním, zámerným vyčleňovaním z kolektívu alebo nedobrovoľným vystavovaním agresívnym situáciám.

(4) Kyberšikanovaním je priama forma šikanovania, pri ktorej ide o zneužitie informačno – komunikačných technológií (najmä telefónu, tabletu, internetu a sociálnych sietí) na úmyselné ohrozenie, ublíženie alebo zastrasovanie, pričom sa často vyskytuje v spojení s inými formami šikanovania.

(5) Kyberšikanovanie má najčastejšie tieto znaky

- a) sociálna prevaha alebo psychická prevaha agresora, nie je nutná fyzická prevaha,
- b) agresor vystupuje často anonymne,
- c) útok nevyžaduje fyzický kontakt agresora a obeť,
- d) agresor spravidla nevidí priamu emocionálnu reakciu obeť na útok s ohľadom na anonymitu a odstup, ktoré informačno-komunikačné technológie umožňujú,
- e) útoky sa šíria prostredníctvom internetu podstatne rýchlejšie ako inými spôsobmi,

- f) útoky sú prístupné veľkému množstvu osôb,
- g) agresor je schopný uskutočniť útok z rôznych miest,
- h) útoky môžu mať dlhšie trvanie v čase,
- i) obeť nemusí o napadnutí dlhšiu dobu vedieť,
- j) obeť nemusí byť schopná identifikovať agresora,
- k) zverejnené informácie, fotografie a audiozáznamy a videozáznamy môže byť náročné odstrániť z internetu.

Zodpovednosť školy

(1) Škola zodpovedá za žiakov v čase školského vyučovania a školských akcií v súlade s §152 zákona č. 245/2008 Zb. – školský zákon, Dohovorom o právach dieťaťa a podľa pracovného poriadku školy.

(2) Za povinnosť uvedenú v predchádzajúcom bode sú zodpovední pedagogickí zamestnanci školy, konkrétne:

- a) tí, ktorí realizujú vyučovací proces
- b) tí, ktorí počas prestávok vykonávajú pedagogický dozor na chodbách
- c) tí, ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas školských akcií
- d) tí, ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas záujmových krúžkov

(3) Škola zodpovedá aj za škodu, ktorú v čase vyučovania, resp. v dobe vykonávania tzv. prechodného dohľadu spôsobí žiak, pokiaľ ten, kto je povinný vykonávať dohľad nepreukáže, že náležitý dohľad nezanedbal.

(4) V prípade, že náležitý dohľad nebol zanedbaný a dotýčny vykonávajúci dohľad preukáže spôsobenie škody žiakovi, za škodu zodpovedá žiak (v prípade plnoletosti žiaka), alebo zákonný zástupca (v prípade neplnoletosti žiaka).

(5) Šikanovanie, ani jeho náznaky nesmú byť zamestnancami školy v žiadnej miere akceptované. Pedagogický zamestnanec musí šikanovanie medzi žiakmi bez meškania riešiť, oznámiť túto skutočnosť triednemu učiteľovi agresora a obeť, vedeniu školy a každej jeho obeť poskytnúť okamžitú pomoc.

Priestupková a trestnoprávna zodpovednosť

(1) Šikanovanie môže napĺňať skutkovú podstatu trestného činu alebo priestupku.

(2) Žiak, ktorý je agresorom, môže byť trestne stíhaný najmä za trestný čin

- a) ublíženia na zdraví,
- b) obmedzovania osobnej slobody,
- c) lúpeže,
- d) vydierania,
- e) hrubého nátlaku,

- f) nátlaku,
- g) porušovania domovej slobody,
- h) sexuálneho násillia,
- i) sexuálneho zneužívania,
- j) krádeže,
- k) neoprávneného užívania cudzej veci,
- l) poškozovania cudzej veci,
- m) nebezpečného vyhrážania sa,
- n) nebezpečného prenasledovania,
- o) výroby detskej pornografie,
- p) rozširovania detskej pornografie,
- q) prechovávanlia detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení,
- r) ohovárania.

(3) Šikanovanie môže naplňnať skutkovú podstatu priestupku proti občianskemu spolunažívaniu alebo priestupku proti majetku.

(4) Skutočnosť, že fyzická osoba nie je trestne zodpovedná z dôvodu nízkého veku nie je prekážkou na podanie žaloby vo veci náhrady škody, ktorú žiak spôsobil na majetku alebo vo veci náhrady ujmy, ktorú žiak spôsobil na zdraví. Zákonný zástupca žiaka a žiak zodpovedajú za škodu spoločne a nerozdielne.

(5) Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec, ktorému je známy prípad šikanovania a neprijme žiadne opatrenie, môže byť stíhaný najmä za trestný čin

- a) neprekazenia trestného činu,
- b) neoznámennia trestného činu alebo
- c) ublíženlia na zdraví.

Postup v prípade zistenlia šikanovania

V prípade, že sa v priestoroch školy počas školského vyučovania zistí prípad šikanovania, je každý pedagogický resp. nepedagogický zamestnanec povinný postupovať nasledovne:

(1). Ten zamestnanec, ktorý tento prípad zistí, informuje o tejto skutočnosti triedneho učiteľa a agresora a obeť, výchovného poradcu, koordinátora prevencie, školského psychológa a zástupcu vedenlia školy.

(2). Triedni učitelia si na vyšetrenie prizvú daných žiakov (**po jednom, nekonfrontovať žiakov!**), zamestnanca školy, ktorý skutočnosť oznámil, výchovného poradcu, koordinátora prevencie, resp. školského psychológa (**pri zachovaní dôvernosti!**). O danom vyšetrení spíšu zápis.

(3). V zápise popíšu skutočnosť, vyjadrenie agresora, obeť a navrhnu opatrenia a riešenie.

(4). Triedni učitelia agresora a obeť si v spolupráci s výchovným poradcom, koordinátorom prevencie, resp. školským psychológom a zástupcom vedenia školy pozvú na pohovor zákonných zástupcov žiakov a aj o tomto stretnutí spíšu zápis.

(5). Po písomnom uzavretí celého prípadu, zvážení návrhov a opatrení, riaditeľ školy rozhodne o ďalšom postupe v súlade s vnútorným poriadkom školy, pracovným poriadkom školy a zákonom č. 300/2005 Z. z. a č. 372/1990 Zb.

(6). V prípade, že tento negatívny jav zistí žiak školy, je povinný o tejto skutočnosti okamžite informovať svojho triedneho učiteľa, alebo zástupcu vedenia školy.

Metódy riešenia šikanovania

(1) Pre vyšetrowanie šikanovania sa bude v našej škole používať nasledovná stratégia:

- a) zaistenie ochrany obetiam,
- b) zabezpečenie dozoru v triede, kde sa preveruje šikanovanie,
- c) zabránenie nožnej krivej výpovede agresorov, ich izolácia bez možnosti dohodnúť sa na spoločnej výpovedi,
- d) rozhovor so žiakmi, ktorí na šikanovanie upozornili, rozhovor s obeťou, s agresormi,
- e) nájdienie vhodných svedkov, individuálne, prípadne konfrontačné rozhovory so svedkami (nikdy nekonfrontovať obeť a agresorov),
- f) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov - **zabezpečí triedny učiteľ**,
- g) kontaktovanie špecializovaných inštitúcií (CPPP a P),
- h) využitie anonymnej dotazníkovej metódy- **zabezpečí školský psychológ**.
- i) pokračujúca pomoc a podpora obeť,
- j) nahlásenie prípadu polícii – **rozhodne riaditeľ školy**.

Opatrenia na riešenie situácie

(1) **Opatrenia pre obeť:**

- a) odporučiť rodičom obeť vyhľadať individuálnu odbornú starostlivosť (CPPP a P),
- b) zorganizovať skupinový intervenčný program riaditeľom školy v spolupráci s CPPP a P a školským psychológom,
- c) informovanie a poradenstvo pre rodičov obeť.

(2) **Opatrenia pre agresorov:**

- a) odporučiť rodičom agresorov vyhľadať odbornú starostlivosť (CPPP a P),
- b) znížiť známky zo správania,
- c) preložiť žiaka do inej triedy, pracovnej či výchovnej skupiny,
- d) výchovné opatrenia – napomenutie a pokarhanie triednym učiteľom, pokarhanie riaditeľom školy; podmienené vylúčenie a v najzávažnejších prípadoch až vylúčenie zo štúdia na strednej škole.

(3) Opatrenia v mimoriadnych prípadoch:

- a) odporučiť rodičom umiestniť žiaka na dobrovoľný diagnostický pobyt do liečebno-výchovného sanatória,
- b) oznámiť príslušnému Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny – sociálno-právna ochrana detí za účelom využitia nutných výchovných opatrení v prospech maloletého v zmysle zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci, v znení neskorších predpisov,
- c) oznámiť príslušnému útvaru Policajného zboru SR, ak došlo k závažnejšiemu prípadu šikanovania, pri ktorom je podozrenie, že bol spáchaný trestný čin alebo čin inak trestný (u maloletých).

Spolupráca školy s rodičmi, žiakmi a ďalšími inštitúciami

- (1) Riaditeľ školy je povinný oznámiť orgánom činným v trestnom konaní podozrenie, že žiak sa dopustil
 - a) šikanovania,
 - b) spáchania trestného činu alebo opakovane páchal priestupky
- (2) Riaditeľ školy je povinný orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately oznámiť
 - a) podozrenie,
 - b) skutočnosti, ktoré ohrozujú obeť, agresora alebo svedkov,
 - c) opatrenia, ktoré prijal.
- (3) Pri podozrení na šikanovanie žiaka spolupracujú riaditeľ školy, koordinátor prevencie, výchovný poradca, ďalší pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci s rodinou obeť a s rodinou agresora.
- (4) Pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci dbajú pri rozhovore so zákonným zástupcom obeť, agresora alebo svedka najmä na zachovanie dôvernosti informácií.
- (5) Riaditeľ školy môže odporučiť zákonným zástupcom agresora a osobám, ktoré sa osobne starajú o dieťa alebo zariadeniu, v ktorom je umiestnený na základe rozhodnutia súdu, umiestniť agresora na dobrovoľný diagnostický pobyt do diagnostického centra alebo do liečebno-výchovného sanatória.
- (6) O úkonoch podľa tohto článku osoba poverená riaditeľom školy vyhotovuje zápis, z ktorého po jednom vyhotovení poskytne každej zo zúčastnených osôb.

Prevenia šikanovania

- (1) Prevenia šikanovania sa zabezpečuje najmä formou
 - a) súčasťi výchovno-vzdelávacieho procesu vrátane pozitívneho vplyvu osobnosti pedagogického a odborného zamestnanca v rámci každodenného vyučovania,
 - b) súťaží, hier, prednášok alebo diskusií organizovaných školou alebo organizovaných inými relevantnými subjektmi.
- (2) Riaditeľ školy oboznamuje s podstatou, formami a nebezpečnými dôsledkami šikanovania
 - a) všetkých žiakov príslušnej školy a ich zákonných zástupcov,

- b) zamestnancov školy,
- c) osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa,
- d) zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu.

(3) Riaditeľ školy zodpovedá za systémové aktivity školy v oblasti prevencie šikanovania. Pri príprave a realizácii celoškolskej stratégie najmä

- a) vytvára pozitívne prostredie v škole,
- b) podporuje prosociálne správanie a vzťahy detí,
- c) určuje v školskom poriadku pravidlá
 1. správania sa vrátane sankcií za ich porušenie,
 2. používania informačno-komunikačných technológií (mobilných telefónov, tabletov, počítačov a iných komunikačných technológií) v priestoroch školy,
- d) rozpracúva podrobnosti prevencie a riešenia šikanovania žiakov vo vnútornom predpise školy,
- e) zabezpečuje v súlade s pracovným poriadkom školy zvýšený dozor pedagogických zamestnancov cez prestávky, pred začiatkom vyučovania, po jeho skončení a v čase mimo vyučovania, najmä v priestoroch, kde k šikanovaniu už došlo alebo by k nemu mohlo dochádzať,
- f) oboznamuje pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov so spôsobom oznamovania šikanovania a preverovania šikanovania, a postupom riešenia šikanovania
- g) spolupracuje s odbornými zamestnancami príslušného centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (ďalej len „centrum“) a ďalšími odbornými pracoviskami poradenských služieb a preventívnych služieb v regióne,
- h) zapája do prevencie šikanovania žiacku školskú radu, radu školy a zriaďovateľa.